

УДК 332.146.2

Н.М.БОГДАН

Харківська національна академія міського господарства

СИСТЕМА РОЗВИТКУ РЕГІОНУ: ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Досліджується місце та роль інноваційного розвитку в системі розвитку регіону, обґрунтовується вплив інноваційного фактору на процеси розвитку регіону в контексті його системності.

Исследуется место и роль инновационного развития в системе развития региона, обосновывается влияние инновационного фактора на процессы развития региона в контексте его системности.

In the article a place and role of innovative development are investigated in the system of development of region, influence of innovative factor is grounded on the processes of development of region in the context of his system.

Ключові слова: розвиток, система розвитку регіону, інноваційний розвиток, інноваційний аспект, фактор, система управління, підсистема.

Європейська спрямованість сучасного розвитку України потребує нових підходів до використання потенціалу регіонів, що забезпечить досягнення конкурентоздатності економіки та якості рівня життя населення, тому підвищення ролі регіонів у забезпеченні економічного зростання набуває особливої значущості, а це можливо лише за умов їх постійного соціально-економічного розвитку.

Розвиток регіону – процес багатоаспектний, багатовимірний та багатокритеріальний. Регіональний розвиток розглядається як сукупність економічного і соціального розвитку, що включає: зростання виробництва та доходів; зміни інституціональної, адміністративної, соціальної структури; зміни суспільної свідомості.

Система розвитку регіону – це сукупність взаємопов'язаних кількісних змін характеристик соціально-економічного стану регіональної системи та її елементів (підсистем), що перетворюються в структурні, якісні зміни з метою забезпечення послідовного підвищення якості життя регіону.

Важливу роль у забезпеченні підвищення рівня розвитку регіональних економік для росту національної економіки, має відігравати регіональна інноваційна політика, що уявляє собою ефективне управління інноваційними процесами у регіоні. Її зміст формується на розумінні закономірностей інноваційного регіонального розвитку. Як свідчить сучасний досвід розвинутих країн, в умовах зростання світової конкуренції та динамічності суспільства, регіони відіграють провідну роль у мобілізації науково-дослідних зусиль, у стимулюванні інноваційної активності суб'єктів господарювання, в організації міжрегіональних

кооперативних зв'язків різних типів тощо.

Без впровадження ефективної політики регіонального розвитку, яка спрямована на вирішення проблем регіональної нерівномірності, неможливо створити умови для виходу економіки України на шлях стійкого економічного зростання. Інтенсифікація економічного розвитку регіонів перш за все передбачає активізацію інноваційного фактора.

Інноваційна складова присутня майже в усіх напрямках соціально-економічного розвитку регіонів. Сучасні вчені, що висвітлювали проблеми інноваційної складової в економіці, перш за все торкаються проблем формування концепцій відтворення інтелектуального капіталу [4], оцінки нематеріальних активів [5]. Проблеми розбудови високотехнологічної економіки висвітлюються в наукових працях В.М. Геєця [4], Б.А. Маліцького [6] та інших науковців. Інновації забезпечують розширення пропозиції для ринку, зростання якості продуктів і послуг підприємств, досягнення високої продуктивності, реалізації стратегічних планів фірм та сприяють підвищенню кваліфікаційного рівня кадрів. Однією з основних причин гальмування процесу формування й реалізації інноваційної моделі економічного розвитку в Україні є нерозвиненість системного функціонування наукової та інноваційної сфери на регіональному рівні. В сучасних умовах, при зростанні мобільності людей, фінансів, виробничих потужностей, особливо у межах ЄС, необхідні не лише передові технології та виробництва, але в першу чергу регіони, готові прийняти їх та забезпечити їх діяльність.

Держава приділяє особливу увагу активізації інноваційних процесів як взагалі в економіці країни, так і в її окремих регіонах, тому що, як було зазначено вище, розвиток економіки та підвищення її конкурентоспроможності не може відбуватися без системного та цілеспрямованого впровадження інноваційних змін у всі її сфери та галузі, про що свідчать відповідні державні законодавчі акти [1-3].

Управління інноваційним розвитком покликане забезпечувати реалізацію стратегічних цілей регіону відповідно до концепції його розвитку. Завданнями інноваційного менеджменту є ефективне управління процесом розроблення, впровадження, виробництва та комерціалізації інновації з узгодженням відповідних управлінських рішень із системою операційного (виробничого), маркетингового, фінансового і кадрового менеджменту, а також відбір та реалізація таких регіональних інноваційних проектів, що сприяють підвищенню рівня розвитку регіону та його конкурентоспроможності.

Система управління інноваційним розвитком регіону, що є підсистемою регіонального соціально-економічного розвитку, спрямова-

на на формування властивостей, необхідних для функціонування і розвитку цілісності, адаптивності, синергізму в процесі подальшого регіонального розвитку та підвищення конкурентоспроможності регіону.

Цілісність передбачає узгодження інноваційних цілей з місією та стратегічними цілями розвитку регіону, а також прийняття рішень щодо інноваційних змін з погляду корисності для економіки регіону загалом. При цьому порушення балансу внутрішнього середовища внаслідок реалізації певної інновації має ліквідуватися відповідними поліпшувальними змінами в інших складових внутрішнього середовища. Так, впровадження нових технологій переважно потребує нових знань у працівників, які їх обслуговуватимуть; при цьому змінюються характеристики продукції, що передбачає відповідні зміни у тактиці роботи зі споживачами (маркетингові інновації) тощо. Отже, інноваційний менеджмент має враховувати багатофункціональність інновацій, їх здатність одночасно впливати на різні аспекти регіональної економіки, тому зміна взаємозалежних елементів повинна бути синхронізована у часі для відновлення динамічної рівноваги.

Адаптивність формується завдяки ретельному моніторингу стану зовнішнього і внутрішнього середовища регіону і цілеспрямованому пошуку інновацій, реалізація яких поліпшує його позиції та рівень конкурентоспроможності.

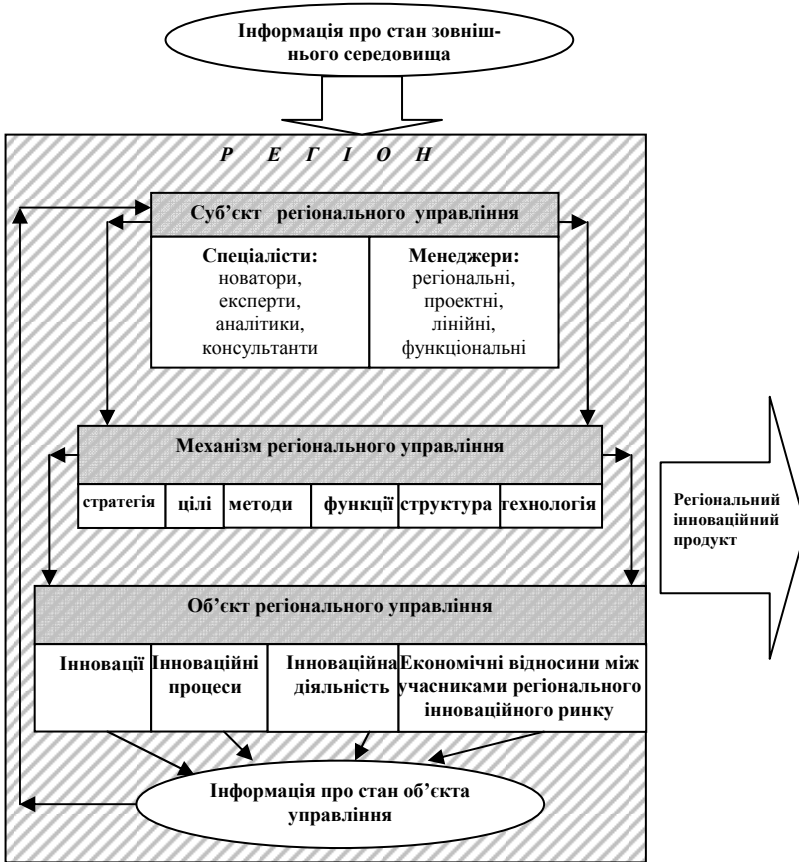
Синергетичний вплив інноваційного менеджменту на розвиток економіки регіону забезпечується розробленням ефективної інноваційної політики, спрямованої на створення в регіоні такого середовища та умов, що заохочують та стимулюють інноваційний пошук окремих суб'єктів регіональної економіки та регіональних структур.

Інноваційний менеджмент як система являє собою сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів, методів і форм управління інноваційною діяльністю з метою оптимізації економічних результатів господарської діяльності [8].

На рисунку наведено склад і взаємозв'язки підсистем у загальній системі управління регіонального інноваційного розвитку.

Система управління регіональним інноваційним розвитком є сукупністю дій, які стосуються обґрунтування, прийняття, реалізації управлінських рішень щодо створення та впровадження новачій і спрямовані на визначення стратегічних інноваційних цілей, адекватних обраній стратегії розвитку; формування інноваційної стратегії та інноваційної політики; стратегічних інноваційних цілей, адекватних обраній стратегії розвитку; формування інноваційної стратегії та інноваційної політики; оптимізацію організаційно-структурних форм

управління інноваціями; розроблення технології обґрунтування і прийняття інноваційних рішень; вибір методів впливу на поведінку учасників інноваційного процесу з метою формування взаємовигідних економічних відносин.

Система управління інноваційним розвитком регіону (розроблено автором)

В контексті вирішення завдань щодо підвищення рівня інноваційного розвитку регіону система завдань щодо управління інноваційним розвитком повинна охоплювати:

- розробку довгострокового (до 20 років) регіонального прогнозу розвитку науки, виходячи з оцінки пріоритетних її напрямків, що відповідають сучасним інноваційним тенденціям;

- механізми фінансування та стимулювання розробки визначених наукових та технологічних пріоритетів інноваційного спрямування;
- заходи щодо адаптації діяльності наукових інститутів до умов і вимог ринку, враховуючи світові тенденції в організації діяльності наукових установ у відповідних умовах;
- політику формування кадрів науки і освіти в контексті більш глибокої інтеграції науки і освіти в нових умовах;
- оновлення матеріальної бази наукових і науково-дослідних установ;
- перспективи захисту інтелектуальної праці вчених, що базується на світовому досвіді трансферу наукових надбань у практику;
- розробку сценарного прогнозу розвитку пріоритетних технологій інноваційного спрямування та постійне його оновлення;
- визначення та постійне оновлення критичних технологій для підтримки функціонування та забезпечення розвитку економіки регіону;
- політику підтримки конкурентоспроможності нових виробництв на внутрішньорегіональному та зовнішньому ринках;
- розробку масштабних інноваційних проектів, що мають «підштовхуючий» ефект для розробки і реалізації інших інноваційних проектів;
- розробку довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку на основі стратегії випереджаючого розвитку;
- визначення базових інфраструктурних та інноваційних рішень, що будуть покладені в основу довгострокової стратегії розвитку;
- формування і підтримку функціонування нових організаційних структур, основним завданням яких є діяльність інноваційного характеру [3].

Інноваційний процес охоплює три основних етапи створення інноваційної продукції: науково-дослідні розробки, що включають до себе теоретичні та прикладні дослідження; проектно-конструкторські розробки та комерціалізацію інновації, тобто впровадження її в виробництво та комерційну реалізацію. Для прискорення інноваційного процесу інноваційний менеджмент використовує низку організаційних заходів та використовує певний інструментарій, до яких відносяться: створення регіональних інноваційних структур підтримки інноваційної діяльності, розбудова на їх основі регіональної інноваційної інфраструктури, стимулювання та мотивування регіональних структур для заохочення інноваційної діяльності.

Таким чином, можна зробити висновок щодо визначення пріоритетності регіонального інноваційного розвитку в системі завдань зага-

льного розвитку регіону, оскільки тільки з розбудовою інноваційної моделі регіональної економіки регіон спроможний вдало конкурувати як на внутрішньодержавному ринку, так і на зовнішніх ринках, при цьому забезпечуючи постійне підвищення рівня соціально-економічного розвитку регіональної економіки і збільшення добробуту населення регіону.

1. Про інноваційну діяльність: Закон України №40-IV від 4.07.2002 р. // Ведомости ВР. – 2002. – №36.

2. Проект Закону України №5140 від 16.09.2009 р. «Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік».

3. Програма інноваційного прориву Харківської обласної державної адміністрації «Пропозиції щодо створення інноваційної моделі взаємодії науки, освіти, бізнесу і влади» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

4. Гесць В.М. Характер перехідних процесів до економіки знань // Економіка України. – 2004. – №4. – С.4-14.

5. Иванюк И.А. Воспроизводство интеллектуального капитала в современных маркетинг-системах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.smartcat.ru>.

6. Маліцький Б.А. Висхідні позиції України на шляху формування інноваційно-орієнтованої економіки // Економіка і прогнозування. – 2004. – №3. – С.31 -38.

7. Рейли Р., Швайс Р. Оценка нематериальных активов. – М.: Квинто-Консалтинг, 2005. – 792 с.

8. Стадник В.В., Йохна М.А. Інноваційний менеджмент. – К.: Академвидав, 2006. – 278 с.

Отримано 17.01.2012

УДК 332.1

М.С.АНГЕЛОВА

Харківська національна академія міського господарства

НАУКОВА ЛОГІКА І КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Розглядаються основні напрямки розбудови в Україні регіональних інноваційних систем (РІС). Обґрунтований механізм включення регіональних систем в національну інноваційну систему (НІС). Запропонована структура РІС і визначені основні її функції. В дослідженні саму РІС представлено як складну організаційно-економічну інновацію, визначені її взаємозв'язки з економічними об'єктами регіону. Опрацьовані підходи до формування РІС як особливого кластеру, що призначений забезпечити ефективні форми зв'язку науки з виробництвом.

Рассматриваются основные направления развития в Украине региональных инновационных систем (РИС). Обоснован механизм включения региональных систем в национальную инновационную систему (НИС). Предложена структура РИС и определены основные ее функции. В исследовании саму РИС представлено как сложную организационно-экономическую инновацию, определены ее взаимосвязи с экономическими объектами региона. Разработаны подходы к формированию РИС как особого кластера, который призван обеспечить эффективные формы связи науки с производством.

The main lines of development in Ukraine Regional Innovation Systems (RIS) describes